

Як ЗМІ можуть більш ефективно репрезентувати спільноти ЛГБТКІ+ в Україні?

ВИСНОВКИ
ЖОВТЕНЬ 2023 РОКУ

Вступ

У даному документі викладені висновки, які були зроблені після створення серії короткометражних документальних фільмів, спрямованих на підвищення розуміння спільнот лесбійок, геїв, бісексуалів, трансгендерів, людей, які не визначились або квірів і інтерсексуалів (ЛГБТКІ+) в Україні. У ньому також висвітлюються результати дослідження BBC Media Action, присвяченого досвіду ЛГБТКІ+ спільнот в Україні, ставлення до них та їх зображення а також зворотній зв'язок від аудиторії стосовно таких фільмів.

BBC Media Action працювали у партнерстві з Національною суспільною телерадіокомпанією України над проектами, спрямованими на розширення участі жінок та членів спільнот ЛГБТКІ+ в українському суспільстві та підтримку рівності та інклюзивності. У 2023 році, за підтримки BBC Media Action, Суспільне транслювало 10 короткометражних фільмів під загальною назвою “Видимі”, щоб розповісти про різноманітний досвід жінок та членів спільнот ЛГБТКІ+ в Україні та підвищити їхню видимість.^a

З точки зору спільнот ЛГБТКІ+, фільми Суспільного були спрямовані на:

- розробку потрібного та інклюзивного контенту, який враховує думки представників соціально виключених груп та кидає виклик стереотипам.
- Зробити видимим внесок спільнот ЛГБТКІ+ в Україні у військові дії, гуманітарну діяльність та суспільство в цілому.

БРЕНДАН ГОФФМАН/GETTY IMAGES

^a Фільми були розроблені в рамках проекту “Зміна сприйняття участі жінок і заохочення до впізнаваності та інклюзивності спільнот ЛГБТКІ+ в Україні”, а також в рамках ініціативи, що реалізується NDI і фінансується Шведським агентством з питань міжнародної співпраці та розвитку (Sida).

Контекст ЛГБТКІ+ в Україні

Незважаючи на певний прогрес з цілого ряду соціальних питань, широке визнання та інтеграція спільнот ЛГБТКІ+ в українське суспільство залишаються нестабільними. Дискримінація представників ЛГБТКІ+ все ще викликає серйозне занепокоєння. Гомофобію, трансфобію та інші форми упереджень можна спостерігати у багатьох аспектах українського суспільства, включаючи працевлаштування, житло, охорону здоров'я та освіту. Представники ЛГБТКІ+ можуть стикатися з соціальною стигматизацією, утисками та насильством через свою сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність.¹

ЛГБТКІ+ спільноти також стикалися з погрозами насильства та цілеспрямованою дезінформацією як із українських джерел, так і з закордонних. Це включає в себе підтримувану росією тактику дезінформації, яка використовує гомофобні, сексистські та трансфобні тропи для зображення спільноти ЛГБТКІ+ як антиукраїнської.²

Хоча деякі права ЛГБТКІ+ в Україні захищені,³ у законодавстві все ще існують прогалини. Одностатеві шлюби юридично не визнаються, не існує всеосяжного антидискримінаційного закону, який би прямо захищав представників ЛГБТКІ+ від дискримінації. Злочини на ґрунті ненависті та розпалювання ненависті, мотивовані гомофобією або трансфобією, належним чином не розглядаються в правовій системі.³ У контексті нинішньої війни офіційні одностатеві цивільні союзи призвели б до фінансової підтримки та офіційного визнання партнерів загиблих солдатів і дали б їм право приймати медичні рішення, якщо їхні партнери отримали поранення.⁴

Є деякі свідчення того, що суспільне ставлення в Україні до членів спільнот ЛГБТКІ+ стає більш позитивним. У нещодавньому опитуванні, проведеному в 2023 році Національним демократичним інститутом (НДІ), що стосується рівня демократичних перетворень України, 58% респондентів назвали рівну справедливість для всіх (включаючи соціальну рівність та інклюзивність) однією з найбільш важливих характеристик повністю функціонуючої демократії, в той час як 28% респондентів назвали захист прав людини як одну з найважливіших характеристик.⁵ Більш того, схоже, що більшість українців, зараз підтримують рівні права для ЛГБТКІ+ людей (58% респондентів), включаючи право на громадянське партнерство (56% респондентів).⁶

Є деякі свідчення того, що суспільне ставлення в Україні до членів спільнот ЛГБТКІ+ стає більш позитивним. Схоже, що більшість українців, зараз підтримують рівні права для ЛГБТКІ+ людей, включаючи право на громадянське партнерство.

¹ Наприклад, право на зміну юридичної статі є законним в Україні, і в Україні немає цензури у питаннях ЛГБТ (див. Equaldex (2022) *Права ЛГБТ в Україні*. Доступно за посиланням: <https://www.equaldex.com/region/Ukraine>)

Дослідження

Дослідження BBC Media Action було спрямоване на розуміння:

- Поточних проблем та занепокоєнь, що впливають на спільноти ЛГБТКІ+ в Україні, та вплив війни на ці спільноти
- Сприйняття і ставлення до спільнот ЛГБТКІ+ серед широких верств суспільства в Україні, а також що українці думають про внесок спільнот ЛГБТКІ+ в оборону України
- Як спільноти ЛГБТКІ+ представлені та зображуються в українських ЗМІ, а також сприйняття спільнот ЛГБТКІ+ в засобах масової інформації та комунікації в Україні
- Залучення глядачів та їх реакції на цикл фільмів “Видимі” Суспільного, які розповідають про членів спільнот ЛГБТКІ+ та їхній внесок в українське суспільство

Для цього BBC Media Action провела дослідження з спільнотами ЛГБТКІ+ та використала результати нашого [нещодавнього дослідження](#), проведеного з метою зрозуміти вплив війни в Україні, особливо на жінок та гендерну динаміку.^c

ПАВЛО ТА ВЛАД,
ОСНОВНІ ГЕРОЇ
СЕРІАЛУ «ВИДИМІ»

ПОВ'ЯЗНО НАДАЛО СУСПІЛЬНЕ

^c Це дослідження стало частиною більш широкого дослідження, яке проводилося 2022-2023 р. та було спрямоване на розуміння гендерних проблем на тлі війни в Україні. BBC Media Action замовила широкомасштабне дослідження змішаним методом, головним чином для того, щоб зрозуміти вплив війни на жінок, як вони використовували засоби масової інформації та комунікації, а також як змінюються гендерні ролі та установки. Підсумкові дослідницькі брифінги доступні за посиланням: <https://www.bbc.co.uk/mediaaction/publications-and-resources/research/briefings/europe/ukraine/gender-perceptions>. Дане дослідження було замовлено в рамках проекту “трансформація гендерних уявлень в Україні”, що є частиною ініціативи, яка реалізується Національним демократичним інститутом (NDI) і за фінансування Global Affairs Canada (GAC).

Методологія

- Компанія BBC Media Action провела **кількісне опитування** серед 1500 жінок і 500 чоловіків на підконтрольних уряду територіях по всій Україні. Під час опитування людей запитували, чи ідентифікують вони себе як ЛГБТКІ+. Лише 1,75% людей – ідентифікували себе як таких (що становить 35 осіб).
- Штучний інтелект (ШІ)** був використаний для аналізу понад 200 українських джерел онлайн-контенту, щоб оцінити, як питання, пов'язані з гендерними ролями та гендерною ідентичністю, розглядаються в Україні онлайн.
- Також було проведено **якісне дослідження** з питань ЛГБТКІ+, що складається з:
 - формативного дослідження в період з листопада 2022 по січень 2023 року для інформування підготовки матеріалів для ЗМІ
 - оціночного дослідження в серпні 2023 року, щоб зрозуміти, як аудиторія взаємодіє з опублікованою медійною продукцією

Методи, використані в якісному дослідженні, наведені в Таблиці 1.

Таблиця 1: Якісне дослідження

Фаза	Метод	Вибірка	Мета
Формативне	глибинні інтерв'ю, проведені онлайн	12 якісних інтерв'ю, проведених з членами ЛГБТКІ+ спільнот	Щоб зрозуміти їх досвід війни, включаючи ставлення суспільства до них та можливу дискримінацію
	Інтерв'ю з ключовими інформантами, проведені по телефону	8 інтерв'ю з експертами з гендерних питань, які мають досвід роботи в неурядових організаціях та організаціях громадянського суспільства, засобах масової інформації та активізм	Щоб отримати більш загальне розуміння впливу війни на спільноти ЛГБТКІ+
	Онлайн-обговорення у фокус-групах (ФГ)	8 ФГ з жінками: 4 з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) 4 з особами, які не є ВПО 4 ФГ з чоловіками: 2 з ВПО 2 з особами, які не є ВПО	Для розуміння ставлення чоловіків і жінок до членів ЛГБТКІ+ спільнот та їх участі в обороні країни
Оціночне	Онлайн ФГ	110 обговорень з чоловіками, жінками та членами ЛГБТКІ+ спільнот: - Ставлення до ЛГБТКІ+: 4 групи з толерантним або нейтральним ставленням до спільнот ЛГБТКІ+ 4 групи з нетерпимим ставленням до спільнот ЛГБТКІ+ 2 групи з членами спільнот ЛГБТКІ+ - Вік: 50% у віці 18-35 років і 50% у віці 36-55 років - Глядацька аудиторія: 50% глядачів Суспільного	З метою збору якісних відгуків глядачів про фільми, включно з розумінням включно з їх реакцією на фільми та розумінням тем, що підіймаються
	Нейропсихологічне дослідження – учасники переглянули фільми з обладнанням, яке відстежувало їх мозкову активність та рух очей, розпізнавало їхні емоції, а також залучилися до подальших інтерв'ю	32 учасники: - Ставлення до ЛГБТКІ+: 13 з толерантним ставленням до спільнот ЛГБТКІ+ 13 з нетерпимим ставленням до спільнот ЛГБТКІ+ 6 членів спільнот ЛГБТКІ+ - Вік: 50% у віці 18-35 років і 50% у віці 36-55 років - Стать: 50% чоловіків і 50% жінок - Глядацька аудиторія: 50% глядачів Суспільного	Відстежити взаємодію учасників з фільмами і їх реакцію на них об'єктивним і безпосередньо порівняним чином

Основні висновки

Як війна вплинула на спільноти ЛГБТКІ+

У якісних інтерв'ю члени спільнот ЛГБТКІ+ висловили деякі з таких самих ключових побоювань, що і населення України в цілому, у зв'язку з поточною війною. Вони були стурбовані безпекою, а також впливом на психічне та фізичне здоров'я, зайнятістю та доходами, а також проблемами переселення внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Учасники якісного дослідження висловили стурбованість з приводу своєї **безпеки** у зв'язку з їх гендерною ідентичністю або сексуальною орієнтацією. Наприклад, вони обговорювали, що піддаються пильній увазі та насмішкам на військових контрольно-пропускних пунктах – на цьому особливо наголошували учасники-трансгендери. Аналогічним чином, онлайн-аналіз показав, що пересування всередині України або за її межами було особливо складним, коли були потрібні документи, що посвідчують особу.

Учасники також говорили про труднощі у пошуку нової роботи та житла через дискримінаційне ставлення роботодавців та орендодавців. Переїжджаючи в безпечніші місця, багато хто зазначав, що їх турбувало негативне ставлення до них у менших містах чи селах, де вони можуть бути більш видимі. В результаті вони вирішили переїхати до більших міст.

В ході якісного дослідження учасники розповіли про вплив війни на їх **психічне здоров'я** і про те, що їм не вистачало необхідної підтримки, щоб впоратися з цим. Крім того, учасники та опитані експерти звернули увагу на конкретні проблеми зі здоров'ям, адже війна перешкоджає доступу до гормональної терапії, яка має вирішальне значення для багатьох трансгендерних людей.

Відсутність юридичних прав/визнання також було ключовою проблемою, зазначеною експертами та іншими учасниками. Оскільки Україна юридично не визнає одностатеві шлюби, одностатеві сім'ї мають побоювання щодо своєї здатності пересуватися країною або за її межами зі своїми дітьми, якщо тільки один з них юридично має визнане біологічне батьківство. Так само члени одностатевих пар можуть не мати доступу до тіла свого партнера, якщо його буде вбито під час військової служби.

“**Російські військові перевіряли наші телефони на контрольно-пропускних пунктах, перевіряли їх дуже прискіпливо, з приниженням, тому що ми ЛГБТКІ+. Всі, кого я знаю, поїхали з Маріуполя з цих причин.**”

Глибинне інтерв'ю з ЛГБТКІ+ ВПО чоловічої статі, 27 років

Медіа споживання спільнот ЛГБТКІ+ та їх репрезентація у ЗМІ

У ході якісного дослідження учасники ЛГБТКІ+ обговорили своє медіа споживання, джерела інформації та потреби. Як і все українське населення в цілому,^d вони покладаються на соціальні мережі та онлайн-медіа. Вони також говорили про те, що **покладаються на громадські організації (ГО) в плані інформації і підтримки**. Наприклад, трансгендерна жінка розповіла про те, як ГО, які вона знайшла через КиївПрайд і ХарківПрайд, допомогли їй отримати доступ до житла, їжі та фінансової допомоги, коли вона втекла з Харкова.

^d Як було розглянуто в нашому дослідницькому брифінгу “Жінки в Україні: як вони використовують ЗМІ після повномасштабного вторгнення?”, див. <https://www.bbc.co.uk/mediaaction/documents/bbc-ukraine-rb2-eng-final.pdf>

Були висловлені неоднозначні думки щодо кількості репрезентацій спільнот ЛГБТКІ+ в українських медіа та комунікаціях взагалі. На думку ЛГБТКІ+ учасників дослідження, до повномасштабного вторгнення кількість **медіа-контенту про них та проблеми, пов'язані з їхніми спільнотами**, поступово зростала. Але вони та ключові експерти, які взяли участь у цьому дослідженні, визнали, що більша частина цього контенту була підготовлена та розповсюджена ГО та активістами в соціальних мережах за фінансової підтримки міжнародних донорів, а не основними засобами масової інформації. Одним з наведених прикладів був допис про людей ЛГБТКІ+, що воюють, який став вірусним в соціальних мережах, але мав дуже обмежене висвітлення в традиційних ЗМІ.

Експерти також обговорили, що онлайн-простір є більш прогресивним у вирішенні проблем, з якими стикаються люди ЛГБТКІ+, порівняно з телебаченням, радіо та іншими традиційними ЗМІ. Вони відчували, що українські ЗМІ ігнорували спільноти ЛГБТКІ+ або ставилися до них як до “екзотичних”.

У той час як деякі учасники ЛГБТКІ+ відчували, що проблеми ЛГБТКІ+ замовчувалися засобами масової інформації, деякі учасники ЛГБТКІ+ і не-ЛГБТКІ+ відчували, що зараз не найкращий час зосереджуватися на цих проблемах, оскільки війна повинна бути в центрі уваги.

Онлайн-аналіз також показує, що онлайн-розмови і активізм сприяли усвідомленню і прийняттю людей ЛГБТКІ+ і проблем в Україні, як в контексті війни, так і в більш широкому сенсі. Однак деякі онлайн-наративи позиціонували війну як “культурну війну” проти російського ворога, нетерпимого до цих спільнот. Учасники дослідження також відзначили приклади російської дезінформації про спільноти ЛГБТКІ+. Наприклад, один учасник розповів про те, що бачив російську пропаганду, в якій використовувалися принизливі висловлювання про геїв, що проходять військову службу. Він також згадав онлайн-контент, створений росією, в якому цитувалися плакати з бару ЛГБТКІ+ в Маріуполі як приклад гей-пропаганди НАТО в Україні.^e

“Ймовірно, [питанням] ЛГБТКІ+[приділялося] більше уваги до [війни], ймовірно, тому, що ЄС більше займався цією темою і на ці зусилля спрямовувалося більше фінансування. Зараз це не є пріоритетним питанням... – все обертається навколо війни.”

Детальне інтерв'ю з жінкою ЛГБТКІ+, 39 років

Ставлення до членів спільнот ЛГБТКІ+

Є деякі свідчення того, що ставлення до спільнот ЛГБТКІ+ в Україні стає більш позитивним.⁷ Наприклад, є випадки збільшеної політичної підтримки одностатевих шлюбів в Україні на протипагу позиції росії проти ЛГБТКІ+.⁸ У ФГ чоловіки та жінки, які не належать до ЛГБТКІ+, були вдячні за внесок представників ЛГБТКІ+ в оборону країни, а молодші групи – особливо **молоді жінки – висловили підтримку спільнотам ЛГБТКІ+ та їх правам.**

Учасники ЛГБТКІ+ заявили, що не хочуть ідентифікувати себе відмінними від інших людей. Вони обговорили, що їх внесок в оборону країни такий же, як і в інших – донати, організація грошових зборів, допомога людям, які цього потребують, і навіть служба в армії. Це почуття національної єдності, мабуть, сприяє певному прийняттю в Україні людей з різних верств суспільства. Однак під час подальшого розслідування стало очевидним, що старші чоловіки та жінки більш негативно ставляться до людей із

^e У листопаді 2022 року парламент росії прийняв законопроект, що розширює заборону на “пропаганду ЛГБТ” і обмежує “демонстрацію” ЛГБТ-поведінки. Будь – які дії чи інформація, які вважаються спробою просування гомосексуалізму – публічно, в інтернеті, у фільмах, книгах чи рекламі – можуть каратися великим штрафом.

Серія документальних короткометражних фільмів “Видимі”

Суспільне, у партнерстві з BBC Media Action забезпечили виробництво серії документальних короткометражних фільмів, щоб підвищити видимість, а також громадянську та політичну участь жінок та членів спільнот ЛГБТКІ+ в Україні.^f Проект, що має назву “Видимі” розповідає про 10 українських жінок і членів спільнот ЛГБТКІ+ та про їх внесок в військові дії і суспільство в цілому. Фільми спрямовані на те, щоб кинути виклик гендерним та ЛГБТКІ+ стереотипам та продемонструвати різноманітні потреби та проблеми, з якими стикаються ці спільноти в охопленій війною Україні.

Короткометражні фільми мають на меті дати аудиторії краще розуміння цінності залученості жінок та представників спільнот ЛГБТКІ+ до прийняття рішень у галузі гуманітарної допомоги, розбудови миру, а також в суспільстві в цілому. Ці 10 історій – це розповіді з перших вуст про звичайних людей, які здійснюють надзвичайні вчинки. Це історії про різних і раніше непомітних героїв в сучасній Україні.

Команда BBC Media Action співпрацювала з Суспільним, щоб підвищити спроможність компанії як замовляти такий контент, так і виробляти його самостійно у майбутньому. Ефективні методи для досягнення успіху:

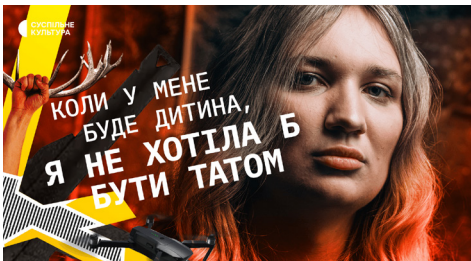
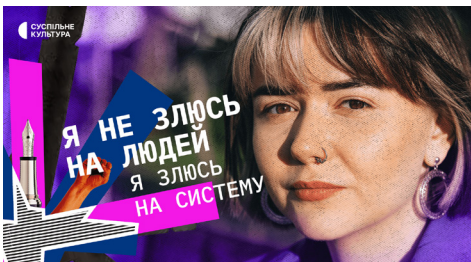
- Мати чітку **виробничу концепцію**, яка описує героїв фільмів, потенційні сюжетні лінії і що мають відчуті і зрозуміти глядачі. Виробничий процес був зосереджений на створенні історій, які будуть спонукати глядача відчуті героїв серцем. BBC Media Action спільно з Суспільним розробили концепцію на початку проекту і залучили партнера проекту НДІ, забезпечивши внесок від усіх зацікавлених сторін проекту, враховуючи український контекст і, зокрема, поточний контекст війни.
- Подумати про те, як уникнути стереотипів і подальшої дискримінації, оскільки у фільмах фігурували представники маргіналізованих спільнот. Спільно з Суспільним і партнером проекту НДІ були розглянуті **підходи “як не нашкодити”**, актуальні для українського контексту, щоб переконатися, що фільми не будуть робити людей ЛГБТКІ+ “екзотичними” або зображати їх жертвами. Щоб контент був інклюзивним, важливо представляти людей ЛГБТКІ+ як звичайних громадян, які ідентифікують себе як ЛГБТКІ+, і зосереджуватися на їхніх діях, а не на їх сексуальній чи гендерній ідентичності. Також було важливо створювати контент, який зосереджувався б на тому, що об’єднує людей, замість того, щоб зображати людей ЛГБТКІ+ як окрему групу в суспільстві.
- **Тісно співпрацювати** з партнерами починаючи зі стадії розробки концепції виробництва, протягом усього виробництва і під час випуску фільмів. Проводились щотижневі зустрічі для обговорення прогресу виробництва, включаючи вибір головних героїв, сценарії фільмів, графіки зйомок, перші монтажні та остаточні версії фільму. Регулярні зустрічі також слугували для обговорення будь-яких проблем і, перш за все, для формування духу команди та ентузіазму.
- Інтегрувати **навчання та менторство** для партнерів під час виробничого процесу. Тренінги проводилися з урахуванням існуючих можливостей і сильних сторін Суспільного і були адаптовані до конкретних потреб та інтересів виробничої команди. Тренінги також були узгоджені з різними етапами виробництва, наприклад, ближче до кінця виробництва і релізу BBC Media Action провела тренінги зі стратегій просування і релізу. BBC Media Action також співпрацювала з ментором з виробництва, який був невід’ємною частиною команди, пропонуючи поради та зворотний зв’язок щодо сценаріїв та нарізок фільмів, сприяючи знімальній групі у прийнятті редакційних рішень.
- Працювати з **вмотивованою командою проекту** і використовувати повноваження і можливості суспільного мовника для висвітлення різноманіття суспільства. Сильна залученість і ентузіазм

^f Серіал було розроблено, щоб доповнити роботу НДІ щодо громадянської та політичної участі жінок та спільнот ЛГБТКІ+ в Україні, викликавши широку дискусію щодо цінності залучення цих груп до процесу прийняття рішень.

Суспільного зіграли ключову роль в успіху виробництва і релізу фільму, включаючи підготовку додаткових матеріалів в соціальних мережах для просування фільмів, виробництва і випуску телевізійної версії короткометражних фільмів, а також організації заходу з презентації фільму в Києві.

Фільми були опубліковані в серпні 2023 року на YouTube – каналі “[Суспільне культура](#)”. Оціночне дослідження охоплювало чотири з цих фільмів, в яких беруть участь представники спільнот ЛГБТКІ+ (див. Таблицю 2).

Таблиця 2: Чотири фільми “Видимі”, включені до Оціночного дослідження

Головний герой/ї	Опис фільму та комунікаційна мета
Влад Шаст, директор благодійного фонду та гуманітарний волонтер 	Незважаючи на те, що над Владом з дитинства знущалися через його сексуальну орієнтацію і зовнішність, він допомагає іншим. Він надає гуманітарну допомогу сім'ям з початку війни. Фільм має на меті підкреслити позитивний внесок ЛГБТКІ+ у гуманітарне реагування зокрема та розвиток суспільства загалом, а також допомогти глядачам побачити щось більше за гендерною ідентичністю чи сексуальною орієнтацією людей.
Павло і Влад, пара, яка служить у Збройних Силах України 	Павло і Влад заручені і збираються одружитися. Вони хочуть офіційно зареєструвати свій шлюб і мріють разом виростити дітей. Фільм має на меті продемонструвати різноманітність суспільства та той факт, що, як і всі інші, люди ЛГБТКІ+ постраждали від війни та мріють про той час, коли вона закінчиться.
Леся, оператор військового безпілотнока 	З 12 років Леся відчувала себе не в своїй тарілці. Фільм розповідає про те, як і чому вона наважилася змінити стать після приходу на військову службу. Мета фільму – наголосити на залученості представників ЛГБТКІ+ до участі у військових діях та їх внеску в майбутнє України. Це показує, що трансгендерні люди мають ті самі надії та мрії, що й інші люди, і повинні отримувати рівне ставлення.
Марія, авторка законопроекту про громадянські партнерства 	Марія усвідомила свою сексуальну орієнтацію в дорослому віці, після того як була заручена з чоловіком. Фільм висвітлює її прогрес від мовчання та сором'язливості у питаннях ЛГБТКІ+ до написання проекту закону про громадянське партнерство для урядової команди. Мета фільму – показати важливість рівних прав для всіх у суспільстві та політичне лідерство жінок у забезпеченні цього.

Взаємодія аудиторії з фільмами та їх сприйняття

Учасники визнали фільми цікавими і позитивно сприйняли головних героїв та їхні історії. Результати нейропсихологічних методів дослідження показали, що в цілому фільми викликали емоційний відгук вище середнього в порівнянні з типовими українськими даними.⁹ Це свідчить про високий рівень зацікавленості з боку всіх груп учасників, незалежно від віку, статі та попередніх поглядів на спільноти ЛГБТКІ+. Однак відповіді відрізнялися залежно від головних героїв та сюжету кожного фільму.

Фільми викликали толерантні обговорення серед учасників дослідження. Загалом, ФГ послужили прикладом зрілих і толерантних обговорень, розвіюючи стереотипи про ЛГБТКІ+ та вкорінені соціальні норми. У групових обговореннях учасники, які раніше нейтрально ставилися до спільнот ЛГБТКІ+, як правило, ставали на бік спільнот ЛГБТКІ+ і їх прав щоразу, коли чули нетерпимі або образливі стереотипні висловлювання від інших учасників, в основному тих, хто негативно ставився до осіб ЛГБТКІ+.

Ці історії показали проблеми, з якими стикаються представники ЛГБТКІ+ і тим самим сприяли нормалізації їх життя. Фільми допомогли учасникам краще усвідомити та сформулювати своє ставлення до таких явищ, як нетерпимість до спільнот ЛГБТКІ+.

Наприклад, учасники з усіх ФГ усвідомили необхідність зміни ставлення до трансгендерних особистостей після перегляду Фільму про Лесю, і вони визнали, що не всі трансгендерні особистості “провокативні”. Історія Лесі висвітлює загальні проблеми трансгендерів, такі як перенесення хірургічного втручання, неприйняття з боку своїх сімей і суспільства, а також часті образи і нерозуміння в публічних просторах. У фільмі також підкреслювалося, що українські військові “захищають” жінок, але не трансгендерних жінок, які несуть військову службу.

Історія Влада також викликала високий рівень зацікавленості, симпатії та емоцій у учасників дослідження. Ця історія допомогла багатьом учасникам ФГ пережити емоційний катарсис, тому що Влад Шаст прийнятий своєю сім'єю і користується повагою серед колег. Більшість учасників ФГ тепер розуміють позитивний внесок, який люди ЛГБТКІ+ роблять для українського суспільства. Фільм також підвищив обізнаність про труднощі, з якими стикаються в суспільстві геї і інші представники ЛГБТКІ+.

⁹ Типові українські дані для медіапродуктів (в основному телесеріалів українського виробництва) показують середню емоційну інтенсивність в 9,51 бала. Для протестованих фільмів “Видимі” було зареєстровано середню емоційну інтенсивність 21,24.

Емоції зіграли важливу роль у залученні людей до фільмів. Учасники як ФГ, так і нейропсихологічного дослідження демонстрували різну емоційну реакцію на різні фільми, що вплинуло на рівень їх зацікавленості ними.

Отримані результати виявили відмінності в ролі емоцій між різними групами аудиторії:

- **Учасники чоловічої статі демонстрували високий рівень емоційного відгуку на фільми**, конкуруючи з рівнем або перевершуючи рівень зацікавленості жінок. Чоловіки були більш залучені до перегляду фільмів, і фільми викликали у них більшу реакцію. Найбільш суттєва різниця у сприйнятті пов'язана з фільмом про Влада Шаста – загалом це був фільм, який найбільше сподобався жінкам, але найменш сподобався чоловікам, насамперед через їх емоційну реакцію на історію, оскільки чоловіки почували себе незручно поряд з епатажним Владом Шастом.
- Нейропсихологічні методи виявили більш **високий рівень зацікавленості та залучення до фільмів серед учасників дослідження з нетерпимими поглядами щодо спільнот ЛГБТКІ+**, порівняно з тими, у кого були толерантні погляди. Незважаючи на високий рівень зацікавленості та залучення, учасники з менш толерантними поглядами до представників ЛГБТКІ+ спільнот також виявляли негативні емоції під час перегляду фільмів, особливо смуток. На відміну від них, учасники з толерантними поглядами виявляли меншу зацікавленість, але відчували позитивні емоції при перегляді історій, за винятком історії Лесі.
- Учасники нейропсихологічного дослідження старшого віку (36-55 років) більш прихильно ставилися до сюжетів фільмів. Вони виявили більше зацікавленості до фільмів і позитивно сприйняли всю історію Влада Шаста. **Молодша аудиторія (у віці 18-35 років) була менш зацікавлена у фільмах і більш критично ставилась до них.** Молодша аудиторія глядачів поставилася до історії Павла і Влада тільки позитивно, в той час як інші мали нейтральну або негативну реакцію. Ця тенденція знайшла відображення серед учасників ФГ – старші учасники після перегляду фільмів висловлювали більш м'які думки щодо спільнот ЛГБТКІ+ і були більш толерантними до нейтральних або підтримуючих права ЛГБТКІ+.
- **Серед молодших учасників спостерігається очевидна різниця між прогресивними поглядами та ставленнями, яких вони дотримувались під час інтерв'ю, та їх нейропсихологічними реакціями.** Згідно з нейропсихологічними даними, молоді учасники були більш критичними, ніж старші. Молодші учасники демонстрували низьку емпатію та співчуття та більше зневаги до головних героїв фільмів. Це говорить про те, що висловлені ними думки можуть бути засвоєними поглядами, прийнятими в суспільстві, а не результатом їх власних роздумів або сприйняття.

Фільми підвищили обізнаність та викликали співпереживання.

Члени знімальної групи та герої фільму Павло і Влад під час зйомок

ЛЮБ'ЯЗНО НАДАЛО СУСПІЛЬНЬ

Ці чотири фільми підвищили обізнаність та зацікавленість до життя представників ЛГБТКІ+.

Відповіді людей показують, що медіа-контент повинен бути стійким, щоб вплинути на реальні зміни. Коли було поставлено запитання про права, вони співпереживали Павлу і Владу, Владу Шасту і Лесі, але не погодилися з тим, що ті повинні мати сім'ї або успадковувати майно від одностатевих партнерів. Цікаво, що учасники ФГ були більш толерантними до виховання дітей Лесею у сім'ї ЛГБТКІ+, можливо, частково через її військове минуле, яке вони високо оцінили.

Аналіз нейропсихологічних даних показує, що найменш толерантні учасники розглядають головних героїв в першу чергу як звичайних людей, відчувають їх біль і з співчуттям ставляться до їх прагнень. Вони також продемонстрували негативну реакцію на певні аспекти фільмів, такі як демонстрація інтимності (як в історії Павла та Влада), дії щодо нормалізації спільнот ЛГБТКІ+ (як в історії Влада Шаста) та тему усиновлення дітей сім'ями ЛГБТКІ+ (як в історії Павла та Влада та історії Лесі). Це говорить про те, що фільми мали свій внесок у підвищення обізнаності та формуванні емпатії, але ЗМІ варто продовжувати показувати людей ЛГБТКІ+, щоб змінити ставлення до них.

Погляди учасників ЛГБТКІ+ на фільми

Можливо, не дивно, що погляди учасників ЛГБТКІ+ на фільми дещо відрізнялися від поглядів інших учасників. Їм особливо **сподобалося позитивне зображення у фільмах мужності і впевненості різних представників ЛГБТКІ+**. Наприклад, вони вважали, що персонаж Марії сприяє розумінню та повазі, тоді як учасники, які не є ЛГБТКІ+, вважали її історію заплутаною. Їм також сподобалася історія Павла та Влада, оскільки проблеми, з якими вони стикалися, були поширеними, а їхні персонажі не були стереотипними. Однак учасники ЛГБТКІ+ висловили занепокоєння щодо деяких елементів історії, які, на їхню думку, були стереотипним зображенням осіб ЛГБТКІ+, таких як історія Влада Шаста.

ЛЮБ'ЯНО НАДАЛО СУСПІЛЬНЕ

МАРІЯ

ЧЛЕНИ ЗНІМАЛЬНОЇ ГРУПИ
ТА ГЕРОЇНЯ ФІЛЬМУ МАРІЯ З
ОДНОДУМЦЯМИ ПІД ЧАС ЗЙОМОК

Представники ЛГБТКІ+ піддають себе самоцензурі в присутності людей, які не належать до ЛГБТКІ+. Наприклад, учасники ЛГБТКІ+ відчували, що українське суспільство не готове до таких сцен, як обійми Павла і Влада і обговорення спільного виховання дітей.

Рекомендації для засобів масової інформації та комунікаційних ініціатив

Фільми “Видимі”, проаналізовані в рамках цього дослідження, викликали емпатію до головних героїв та їхніх історій. Вони також підвищили обізнаність про життя, ідеї та внесок представників спільнот ЛГБТКІ+ в українське суспільство, зокрема в оборону України. Таким чином, дослідження показує, що цей тип контенту має потенціал для підвищення обізнаності, формування емпатії, стимулювання дискусій і зміни ставлення, тим самим сприяючи більшому прийняттю спільнот ЛГБТКІ+ в Україні. ЗМІ можуть допомогти змінити погляди, збільшивши репрезентацію спільнот ЛГБТКІ+, змінивши спосіб зображення цих спільнот та продемонструвавши різноманітний внесок, який ЛГБТКІ+ роблять в українське суспільство.

Зміна ставлення до маргіналізованих груп вимагає постійної роботи, щоб забезпечити їх прийняття та рівне ставлення до них. Це включає підняття питання важливості прав ЛГБТКІ+ та демонстрацію того, що неприйнятно, щоб до людей ЛГБТКІ+ ставилися “по-іншому”. Обнадійливим є той факт, що молоді учасники відчували, що їм слід публічно підтримувати ці права в групових умовах, демонструючи, що на публіці вони повинні бути більш прихильними, навіть якщо індивідуально вони були менш прогресивними у своїх поглядах.

Наступні рекомендації, засновані на результатах дослідження, спрямовані на те, щоб допомогти засобам масової інформації та комунікації підвищити видимість спільнот ЛГБТКІ+ і підтримати більш інклюзивне ставлення до них.

- **Диверсифікація контенту:** Значна частина існуючого контенту про людей із спільнот ЛГБТКІ+ та проблеми, з якими вони стикаються, обмежується соціальними мережами та створюється ГО. Традиційні засоби масової інформації (телебачення та радіо) повинні демонструвати ці спільноти, і зокрема те, як на них впливає війна. Ці платформи, швидше за все, охоплюють людей старше 55 років, які демонструють менш прогресивне ставлення до спільнот ЛГБТКІ+. Медіа-партнерам слід підтримувати розробку контенту, що висвітлює ці питання, а журналістам – включення контенту, що представляє ЛГБТКІ+ спільноти, до порядку денного.
- **Оформлення контенту:** Медіа-контент, який фокусується на спільнотах ЛГБТКІ+ і проблемах, повинен бути привабливим:
 - **Рівність:** Наприклад, зосереджувати увагу на важливості рівності серед усіх українців, замість того щоб акцентувати увагу на тяжкому становищі меншин, могло б зміцнити нинішнє сильне почуття національної єдності в країні. Людей з більш негативним ставленням до спільнот ЛГБТКІ+ може відлякувати будь-який контент, який явно спрямований на зображення або просування питань ЛГБТКІ+, але може зацікавити контент, присвячений важливості рівних прав, справедливості та толерантності.
 - **Впізнаваний спільний досвід:** Контент повинен бути впізнаваним і охоплювати теми, які відображають власний досвід аудиторії, щоб викликати співпереживання і сприяти розумінню. Контент також повинен показувати людей ЛГБТКІ+ разом з людьми, які не належать до ЛГБТКІ+, щоб виділити членів спільнот ЛГБТКІ+ як частину суспільства, а не як ізольованих особистостей.
 - **Сторітелінг:** контент, що стосується спільнот ЛГБТКІ+, повинен бути спрямований на зображення високоякісних та захоплюючих людських історій, орієнтованих на людей, без чіткого акценту на їх статус ЛГБТКІ+. Щоб позитивно впливати на ставлення в соціумі, медіа-контент повинен нормалізувати сексуальну орієнтацію або гендерну ідентичність людей, а не робити їх центральною частиною історії.
- **Залучення молоді:** Контент повинен бути спрямований на залучення та приваблення молоді. Він також повинен розширювати знання молодих людей про ЛГБТКІ+ спільноти та збільшувати можливості для взаємодії, наприклад, дискутувати, що дозволить молодим людям більше рефлексувати над власними поглядами. Використовуючи формати та канали, засновані на їхніх медіа-звичках, контент повинен звертатися до негативного ставлення до спільнот ЛГБТКІ+, яке може виникнути у молоді, і розвивати пов'язані з цим стереотипи, переконання чи побоювання. Контент повинен демонструвати, що означають рівні права в повсякденному житті і загалом.
- **Контент з плином часом:** Перетворення усвідомлення та емпатії на більш позитивне ставлення до спільнот ЛГБТКІ+ потребує певного часу. Щоб допомогти створити підтримку та змінити ставлення до спільнот ЛГБТКІ+, відповідний контент повинен бути довгостроковим і поширюватися на різних платформах. Цього можна досягти завдяки виробництву постійних серіалів, які використовують бренд “Видимі”, та підтримці працівників ЗМІ та інформаційних платформ у створенні власного контенту, який позитивно репрезентує спільноти ЛГБТКІ+.

Кінцеві примітки

- ¹ Управління Верховного комісара ООН з прав людини (2022) *Україна: Захист ЛГБТІ та біженців з різними гендерними ознаками залишається критично важливим – експерт ООН*. Прес-реліз від 22 березня 2022 року. Доступно за посиланням: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/03/ukraine-protection-lgbti-and-gender-diverse-refugees-remains-critical-un>
- ² Детектор медіа (2022) *«Ти або росіянин, або гей». Досліджуємо російську ЛГБТ-дезінформацію у соціальних мережах*. Доступно за посиланням: <https://detector.media/monitoring-internetu/article/204999/2022-11-18-ty-abo-rosiyanyn-abo-gey-doslidzhuemo-rosiysku-lgbt-dezinformatsiyu-u-sotsialnykh-merezhakh/>
- ³ BBC News, 12 липня 2022 року, *Україна розглядає можливість легалізації одностатевих шлюбів в умовах війни*. Доступно за посиланням: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-62134804> та Equaldex (2022) *Права ЛГБТ в Україні*. Доступно за посиланням: <https://www.equaldex.com/region/Ukraine>
- ⁴ Грем-Гаррісон, Е. і Мажулін, А. (2023) *Війна робить актуальною боротьбу за права ЛГБТ в Україні*. The Guardian, 5 червня. Доступно за посиланням: <https://www.theguardian.com/world/2023/jun/05/war-brings-urgency-to-fight-for-lgbt-rights-in-ukraine>
- ⁵ Національний демократичний інститут (2023) *Опитування НДІ за січень 2023 року: можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу України*, сторінка 12. Доступно за посиланням: <https://www.ndi.org/publications/ndi-january-2023-poll-opportunities-and-challenges-facing-ukraines-democratic>
- ⁶ Там саме, стор. 15
- ⁷ Серхан, Х (2023) *Як Путін ненавмисно посилив підтримку прав ЛГБТ в Україні*. Time, 21 квітня. Доступно за посиланням: <https://time.com/6273445/putin-lgbt-rights-ukraine-russia/>
- ⁸ Грем-Гаррісон, Е. і Мажулін, А. (2023) *Війна робить актуальною боротьбу за права ЛГБТ в Україні*. The Guardian, 5 червня. Доступно за посиланням: <https://www.theguardian.com/world/2023/jun/05/war-brings-urgency-to-fight-for-lgbt-rights-in-ukraine>

Подяка

Даний брифінг проекту був підготований в рамках проектів, що проводяться Національним демократичним інститутом (НДІ) та завдяки фінансуванню від Global Affairs Canada (GAC) та Шведським агентством з питань міжнародної співпраці та розвитку (Sida). Відповідальність за зміст брифінгу несе BBC Media Action. Будь-які висловлені думки не повинні розглядатися як такі, що репрезентують точку зору самого BBC або будь-яких донорів, які підтримують нашу роботу.

Автори хотіли б подякувати Info Sapiens, які провели формативного польову роботу, і Neuro-Knowledge та Umbrella, які провели оцінювальне дослідження, а також Анні Корбут, яка здійснила глибинні інтерв'ю з ключовими експертами. Вони вдячні Саллі Говленд та Кет Мічіза їх огляд та внесок у дослідження та даний брифінг.

Автори також хотіли б подякувати всім учасникам дослідження, які брали участь у ньому. Особлива подяка також висловлюється Суспільному за співпрацю у створенні фільму.

Автори: Енн Лідлофф, Тетяна Нікітіна та Санджиб Саха

Відповідальний редактор: Соня Уайтхед

Копірайтер: Лорна Фрей

Дизайнер: Мартен Сілбі

Обкладинка: Учасники беруть участь у параді, коли КиївПрайд приєднується до Варшавського Прайду 2022, Варшава, Польща (Maciej Moskwa/Getty Images).

Зареєстрований номер благодійної організації (Англія та Уельс): 1076235

Номер компанії: 3521587

Зареєстрований офіс: Broadcasting House, Portland Place, London W1A 1AA

Тел: +44 (0) 20 7481 9797

Електронна пошта: media.action@bbc.co.uk

Веб-сайт: bbcmediaaction.org

©BBC Media Action 2023

